

alium vero medium et nostro pendente arbitrio et A fortassis lucri erit, ad seipsum aequè ratiocinantes, motu, et per seipsum extremis proprie dici praestantem, et eo absente abusive eis etiam appellatio constituitur, illud bene non habentibus conjunctum, non aliterque posse adesse eis et custodiri, quae in extremis est, veritatem, quam facere consuevit id quod est bene esse per medium extremis admixtum, quam ex ipso ad Deum semper motu intellexerunt, et deinceps naturali ratione hinc contemplativum animae extendentes, et modo quodam non oportere conversibiliter uti naturalibus operationibus propter superantem necessario corruptionem, eo modo, qui est per abusionem naturalibus potentiis, ipsa non utente ratione aperte audientes, ac plane per decentem naturae rationem ad ipsius causam ferri didicerunt, ut, unde simpliciter eis est esse et vere B aliter ferentem et sensum agitantem vitae viam esse, quandoque adjectum accipiant. Quid enim, sicis pertransierunt vestigiis.

NOTAE.

* Mallet *docent*. Graece διδάξαντες.

JOANNIS SCOTI VERSUS.

SECTIO I

LIBER VERSUUM PLURIMORUM.

VERSUS JOANNIS SAPIENTISSIMI AD CAROLUM CALVUM FILIUM LUDOUVICI PII CUIUS AVUS FUIT CAROLUS MAGNUS*.

E cod. pervetusto Vatic. Sec. X vel XI ed. Angelo Mai. Classic. Auct. Tom. V, p. 426 sqq. Jam procedant ad fidem codicis Christinae 1387, fol. 57-65, ejusdem, opinor, quo Mai atebatur, recogniti.

I.

De Christo crucifixo.

- Hellenas Troasque suos cantarat Homerus,
Romuleam prolem finxerat ipse Maro.
At nos caeligenum regis pia facta canamus,
Continuo cursu quem canit orbis ovans.
8 Illis Iliacas flammis subitasque ruinas,
Trojorumque μάχας¹ dicere ludus erat.
Ast nobis Christum devicto principe mundi
Sanguine perfusum psallere dulce sonat.
Illi² composito falso sub imagine veri
10 Fallere conducti versibus Arcadias.
Nobis virtutem Patris veramque sophiam
Hymnizare licet laudibus eximiis.
Musarum³ cantus, ludos satyrasque loquaces
Ipsis usus erat plaudere per populos.
15 Dicta prophetarum nobis modulamine pulchro
Consona procedunt cordibus, ore, fide.

- C Nunc igitur Christi videamus summa tropaea,
Ac nostrae mentis sidera perspicua.
Ecce crucis lignum quadratum continet orbem,
20 In quo pendebat sponte sua Dominus,
Et Verbum Patris dignatum sumere carnem
In qua pro nobis hostia grata fuit.
Aspice confossas palmas humerosque pedesque,
Spinarum serto⁴ tempora cincta fero.
25 In medio lateris reserato fonte salutis
Vitales haustus sanguis et unda fluunt.
Unda lavat totum veteri peccamine mundum,
Sanguis mortales nos facit esse deos.
Binos adde reos pendentes arbore bina;
30 Par fuerat meritum, gratia dispar erit.
Unus cum Christo paradisi limina vedit,
D Alter sulphureae mersus in ima Stygis⁵.
Eclipsis solis lunae redeuntis eoo
Insolito cursu sideris umbra fuit

VARIAE LECTIONES.

¹ Glossa *pugnās*. ² Corr. Mai., cod. videtur habere *falli*. ³ Cod. *Moysarum*. ⁴ Corr. Mai., cod. *sarte*. ⁵ Cod. *fagis* (sic!) glossa *palu inferni*.

NOTAE.

* *Liber versuum plurimorum* est titulus codicis. *Versus Joannis sapientissimi* cet. usque *Carolus Magnus* eadem manus ad marginem codicis ad scripsit.

35 Commoto centro tremulanti saxa dehiscunt ;
 Rupta cortina, sancta patent populis.
 Interæa lactus solus subit infera Christus,
 Committens tumulo membra sepulta novo.
 Ὀπίστας ¹ fortis reseravit claustra profundi,
 40 Hostem percutiens vasa recepta tulit.
 Humanumque genus nolens in morte perire,
 Eripuit totum faucibus ex erebi.
 Te Christum colimus caeli terraeque potentem,
 Namque tibi soli flectitur omne genu.
 45 Qui tantum largire vides quod rite rogaris ;
 Et quod non recte, rite negare soles.
 Da nostro regi Carolo sua regna tenere,
 Quae tu donasti patribus almigenis.
 Fonte tuo manant ditantia regna per orbem :
 50 Quod tu non dederis, quid habet ulla caro ?
 Invidiam miseram fratrum saevumque furorem,
 Digneris pacto mollificare tuo.
 At ne disturbent luctantia fraude maligna,
 Aufer de vita semina nequitiæ.
 55 Hostiles animos paganaque rostra repellens,
 Da pacem populo, qui tua jura colit.
 Nunc reditum Carolo celebremus carmine gratæ :
 Post multos gemitus gaudia nostra nitent.
 Qui laeti fuerant quaerentes extera regna,
 60 Alas arripiunt, quas dedit ipsa fuga.
 Atque pavor validus titubantia pectora turbans
 Compellit Carolo territa dorsa dare.
 Eheu ², quam turpis confundit corda cupido,
 Expulso Christo sedibus ex propriis !
 65 O utinam, Hludquice ³, tuis pax esset in oris,
 Quas tibi distribuit, qui regit omne simul !
 Quid superare velis fratres ? quid pellere regno ?
 Numquid non simili stemmate progeniti ?
 Cur sic ⁴ conaris divinas solvere leges ?
 70 Ingratusque tuis, cur aliena petis ?
 Quid tibi baptismus, quid sancta solemnia missæ
 Occultis semper nutibus insinuant ?
 Numquid ⁵ praecepta simul fraterna tenere,
 Viribus ac totis vivere corde pio ?
 75 Ausculta pavidus, quid clamat summa sophia,
 Quae nullum fallit, dogmata vera docens.
 Si tibi molestum nolis aliunde venire,
 Nullum praesumas laedere parte tua.
 Christe, tuis famulis caelestis praemia vitæ
 80 Praesta, versificos tute tuere tuos,
 Poscenti Domino servus sua debita solvit,
 Mercedem servi sed videat Dominus.

II.

De cruce.

Aspice praeclarum radiis solaribus orbem,

Quos crux salvifica spargit ab arce sua.
 Terram Neptunumque ⁶ tenet statumque polos-
 Et si quid supra creditur esse procul. [quæ,
 5 Dum revocat miseros humanae gentis ab impo,
 Cuspide tartaream percussit ipsa Stygin ⁷.
 O crux alma nites ultra Seraphim ⁸ Cherubimque ;
 Quod ⁹ est, quod non est, te colit omne super.
 Te Domini rerum, Virtutes atque Potestas,
 10 Ordo colit, medium jure tenendo locum.
 Angelus, Archangelus ¹⁰, Princeps totusque su-
 [premus
 Caelestis numerus te colit alta petens.
 Te πωξ ¹¹ nostra dehinc justo modulamine laudat,
 Per te christiferam namque redempta fuit.
 15 Tenet manū Moyses magnus gestaverat olim,
 Dum dux divini factus erat populi ?
 Te Pharao ¹² stupidat vestitam ¹³ pelle draconis,
 Dum sorbes alios, quos dedit arte magus.
 O mons virtutis, descendens carnis ad ima,
 20 Figeris in ligno, septa ¹⁴ subis erebi.
 Morte tua simpla nostram consumere duplam
 Ausus eras, totum dum renovas hominem.
 O crux, ex ἡραξ ¹⁵ tu scindis marmoris undas,
 Victrix praecedis, dasque viam populo.
 25 Te sequitur virtus omnis, te vita salusque ;
 Te fugiunt fluctus, crimina dico mea.
 Tu das arenosis ¹⁶ currentia flumina saxis ;
 Ebibat hunc fontem, vivere quisquis amat.
 In sapidus fluxus populo convertis amarus,
 30 Lex depulsa gravis, gratia sola manet.
 Est quoque non dispar sensus praefatis actis,
 Siquis συμβολικὰς ¹⁷ discit anare notas.
 Mysticus est Moyses Christus, rex atque sacerdos,
 Qui nos Aegypto liberat edomita.
 35 Ipse subit mortem primus, mortemque resolvens
 Prosilit in vitam : virga recepta regit.
 Quid, Pharaon, sequeris populum ? Fuge mersus in
 Carceris aeterni te tegat ¹⁸ atra palus. [ima :
 Nos virtutis iter medium dum carpinus, alte
 40 Instans phantasiae nequitiæque tholi ¹⁹.
 Quas vincens animus laeta politur arena ²⁰.
 Et peccata procul mersa subacta videt.
 Tunc ἀδάσκαλα ²¹ canit gaudens multumque
 [triumphas,
 Laudibus amplificat tunc paradoxa ²² Dei.
 45 Litora virtutum lustrans, tunc intrat eremum,
 Mundi contempti qua silet omnia amara.
 Spiritus impudus nullam reperire quietem
 Qua numquam potuit, sed redit unde venit
 Chalceus ²³ ex alto pendens ibi subilat anguis
 50 Extinctum virus ; liber erit populus.

VARIAE LECTIONES.

¹ Cod. *oplistes*, glossa *armatus*. ² Cod. *Heheu*. ³ Sic. cod., Mai. *Kludowice*. ⁴ Corr. Mai., cod. *st*.
⁵ Sic cod., Mai. male corr. Numquid non praecepta. ⁶ Glossa *Oceanum*. ⁷ Glossa *paludem inferni*. *Sisyphus*
tristitia inferni. ⁸ Corr. Mai., cod. *Seraphimque*. ⁹ *quod* om. cod., add. Mai. ¹⁰ Cod. *Aggelus, archagelus*.
¹¹ Glossa *ecclesia*. ¹² Cod. *farao*. ¹³ Corr. Mai., cod. *vestita*. ¹⁴ Glossa *claustra*. ¹⁵ Glossa *rubeas*. *Eri-*
tryum mare est rubrum mare. ¹⁶ Si. cod., Mai. *harenosis*. ¹⁷ Glossa *significativas*. ¹⁸ Sic cod., Mai. *tegit*.
¹⁹ Glossa *testudines*. ²⁰ Sic cod. ²¹ Glossa *ymnus victoriae*. ²² Glossa *miracula*. ²³ Glossa *serpens*.

Magdalene ¹ quaeris Dominum quid maesta ^A
 [sepultum?
 Funere devicto respice laeta Deum.
 Desine caeparios ² meditari cernere vultus;
 Vivus adest Dominus: quem gemis, ipsa vide
 55 Tera pios vultus cursim solabere fratres:
 Evangelistes prima beata vale.
 Christe Dei Verbum, virtus, sapientia Patris,
 Sanguinis unda tui, qua madet ara crucis,
 Nos purgat, redimit, solvit, vitamque reducit,
 60 Electisque tuis praestitit esse dens.
 Da nostro Carolo pacem, qui sceptrum ³ dedisti,
 Atque suus pereat hostis ubique ferox.
 Utque tibi placeat cunctis, quis vixerit, annis,
 Sennina virtutum sparge tuo famulo.
 65 Quorum perspicue vis surgat, crescat in actus,
 Ut merito tecum semper tibi que regat.
 Ὁρθόδοξος ⁴ ἀναξ εὐσεβῆς ἰγλυτος [ἄρχος]
 Σωφρων χριστοφόρος κύριος ὁ κάρλος ⁵.
 Hos versus cecini sex denos bisque quaternos
 70 Joannes vester servulus indignus
 μέλω dum laetus, regi mea debita solvo:
 Solvere curarum, si sibi grata forent.

III.

De paschate.

Auribus hebraicis ⁶ notum si dixeris pascha,
 Usibus Ausoniae transitus est habilis.
 Primum naturae si vis cognoscere pascha,
 Quae fit, quis primus fulsit in orbe dies;
 5 Quo machinae mundi cumulatim dicitur esse
 In species proprias transitus ex nihilo.
 Conditor et causas, quas secum semper habebat
 Prodidit in formas lumine conspicuas.
 Sphaerica tunc tellus ariatur limine certo,
 10 Vestiturque suis frondibus et λαχάνοις ⁷.
 Cinxit litoreus Neptuni ⁸ Nerea limbus ⁹,
 Quem superare nequit caecuta ¹⁰ crine tamen.
 Aërium spacium tangebant cornua lunae,
 Quod validis pennis oscena ¹¹ colla secant.
 15 Aetheris cyclos ambibat stelliger orbis,
 Mundum circuiens motibus assiduis.
 Processu vario ferebatur consoha turba
 Errantum, dulces edidit ipsa tonos.
 Sex numero septem spacii modulantibus octo
 20 Caelestis sphaerae condidit harmonia.
 Posthac extremus rex mundi dicitur aulam

VARIAE LECTIONES.

¹ Cod. *Magdaline*. ² Glossa ad marginem: *caepus ortus, caeparius ortulanus*. Sic intellige: *κῆπος, hortus*; unde *caeparius, hortulanus*. ³ Corr., cod. *sceptra*. ⁴ *ἀρχος* om. cod., add. ex conj.; Mai. *ὀπλιτῆς*. ⁵ Cod. *abraicis*. ⁶ Sic Mai., cod. *tachanis c. glossa herbis*. ⁷ Glossa *beliub*. ⁸ Glossa *orbis*. ⁹ Glossa *unda*. ¹⁰ Corr., cod. *osana, glossa aves*. ¹¹ Pro *ὄφτω*; glossa *serpens*. ¹² Glossa *Aegyptum*. ¹³ Cod. *caena*. ¹⁴ Glossa *rubeas*. ¹⁵ Corr. Mai., cod. *ignoti viam marmoris unda*. ¹⁶ Sic cod., a voce *ἀμμος, arena*; Glossa *arenosa*. Male Mai. *harmoniā*. ¹⁷ Cod. *armata*. ¹⁸ Cod. *idalmata*; glossa *imagines*. ¹⁹ Cod. *primuni*. ²⁰ Corr. Mai., cod. *nec*. ²¹ Cod. *caena*; ²² Mai. *caenam*. ²³ Cod. *aeulis*

NOTAE.

^a Versus graeci in codice tales leguntur glossis:

recte credens rex pius gloriosus
 ὀρθόδοξος ἀναξ εὐσεβῆς ἰγλυτος
 temperans Christum ferens dominus ipse
 Σωφρων Χριστοφόρος κίρριος ὁ κάρλος

Possessurus eam, ni sua facta forent.
 Eheu sed miserum decepit femina conjunx,
 Quam prius incautam perdidit astus ophis ¹¹.
 25 Moyses dux populi celebravit pascha secundum,
 Bis quina plaga percutiens Isidam ¹².
 Transivit Dominus signatos sanguine postes,
 Dum primogenitos planxerat ipsa suos.
 Israelites festinus vescitur agnum;
 30 Ossibus illaesis mystica coena ¹³ fuit.
 It populus gaudens, Aegyptus perfida luget,
 Insanit rabie, quem timet, insequitur.
 Anxius erythreas ¹⁴ tunc Moyses aspicit undas,
 Inscia virtutis territa plebs dubitat.
 35 Nubibus obscuris Pharaonis turba retenta,
 Ne praedam caperet, servida saeva stupet.
 Tuin dux intrepidus neptunia dissecat arva,
 Praestitit ignoti marmoris unda viam ¹⁵.
 Ventus et exurens ammonia ¹⁶ litora siccata,
 40 Et muro similis caerulea prona timet.
 Ingreditur populus lympharum gurgite tutus,
 Laetus et egrediens actea grata videt.
 Obruitur pelagi cumulis pharaonius hostis,
 Ἄρματα ¹⁷ dispersim Thetidis ima tegunt
 45 Haec quondam fuerunt venturi ἰδάλματα ¹⁸ Christi,
 In que collucent quae latere diu.
 Qui solus victor, prostrato principe mundi,
 Transacto triduo prosilit ex erebo.
 Ac primus ¹⁹ calcans mortem transivit in alta,
 50 Solus nam liber numine tartareo.
 Sanguinis et proprii fundens libamina pura,
 Mundo salvato pascha novum dedicat.
 Sponte sua Dominus se mactat ipse sacerdos,
 Quae Patri placens hostia sola fuit.
 55 Hostia, quae totum purgavit crimine mundum,
 Mundum, quem potuit perdere primus homo.
 Ex uno veniens mors est expulsa per unum,
 Morte bona vitae mors mala victa perit.
 Primitiae Christus reservavit septa sepulchri,
 60 Nostrae naturae perdita restituens.
 Harum nunc ²⁰ rerum celebrantur symbola sacra,
 Dum parent oculis, mentibus nota prius,
 Dum corpus Christi, dum sacri sanguinis undam,
 Et pretium mundi mens pia corde sapit,
 65 Dum memores coena ²¹ Domini revocamus in an-
 dum plures odas consonat ipse chorus. [nos,
 D Aeternis epulis ²², quas mystica signa figurant
 Digneris Carolum pascere, Christe, tuum

c. armatus serpens Aegyptus claritas fulgur tonitruum
 ὀπλιτῆς ὄφις ἰσιδα σύγα.

Ultimae tres voces ad carmina III, 24, 26 et VIII, 18
 respicere videntur.

Devotum famulum, qui te veneratur, honorat
 70 Aedibus constructis aurea vasa parans,
 Cortinis patulis et longa per atria tentis,
 Vestito clero murice purpureo.
 Presbyteri sancti reboant altaria circum :
 Perpetuis templis sic erit ipse tuus.

IV.

Laudes Yrminrudis Caroli Calvi uxoris.

Haec nostram dominam Yrminrudis nomine cla-
 [ram

Exornant meritis laudibus apta suis :
 Forma, genus, species, morum pulcherrima fama
 Regis connubium, docta loquela docens,
 5 Praeclarae sobolis donum, notaque ¹ propago,
 Obsequiumque bonis omnibus egregium,
 Ingens ingenium, perfecta Palladis arte
 Auro subtili serica fila parans.
 Actibus eximiis conlucent pepla mariti,
 10 Gemmarum serie detegit indusias ².
 Miratur fugians numquamque propinquat ἀράχυν ³
 Quamvis palladios aequiperat digitos.
 Inclyta consilio castum servare cubile,
 Cypris ne valeat commaculare toros ⁴.
 15 Pauperibus multis Christi justissima cura
 Illam sollicitat, rite ministra fore.
 Prudentum matrum, quas laudant dogmata sacra,
 Virtutis consors enitet assidua,
 Orans, ac legitans libros, manibusque laborans.
 20 Et nullum vitium tempus inane vacat.
 Quid causas regni dicam, quas ipsa perita
 Disponit vigili ⁵ pectore praecipuo?
 Si sinerent apices, quos scripserat ipse Salomon,
 Dixissem forsitan, quid perhibere volunt.
 25 Haec nam haec merito censetur femina fortis,
 Quam Carolus reperit fortis et almus ἀναξ ⁶.
 Quem solum celebrat Francorum gloria regem,
 Dignum christicolis plebibus atque choris.
 Cui gestare licet regnorum plurima sceptrata,
 30 Quae magni patres sustinuerunt sui.
 Cui soli regnum sapientia praevia pollet,
 Quem purae mentis nobilitat studium.
 Quem Scriptura docet divinis plena figuris,
 Ne recto Christi tramite debilitet.
 35 Cui ⁷ sanctas aedes dedicans ornatibus amplis,
 Caelestis patriae symbola sacra videt.
 Hos ambo, regi dico dominamque, potentes
 Christe, tuere tui numinis auxilio.
 Sis fidus custos, sis murus tutus in aevum,
 40 Ut tibi perpetuo placita vota ferant.
 Devotis animis semper te laudet uterque,
 Vocibus harmonicis, actibus atque bonis.
 Illorum tumidos inimicos sterne rebelles,
 Aut hos conversos subdere colla mone.

A 45 Da pacem populo, qui tibi servit ubique,
 Omnibus christigenis floreat alma quies.
 Paganos ⁸ piratas ⁹ vastantes regna per orbem,
 Consumptos gladio gurgite merge maris.
 In syrtes varias spargantur flatibus austri,
 50 Illic ut pereant aestibus oceani.
 Nos vero laetos puro te corde colentes,
 Ducas aetherios sidera supra choros

V.

De Christi resurrectione.

Mystica sanctorum panduntur dogmata Patrum,
 Pneumate sanctifico quae cecinere Deo,
 Aeterno Patris Verbo, quo cuncta creantur
 Occultis sinibus, ordine quaeque suis,
 B 5 Fabrica quo mundi formis simul omnibus una
 Surrexit, fuerat ut ratione sua.
 Quae sine praecessit in Christo tempore facta,
 Dum semper natus cuncta creata videt.
 Quam super effertur sanctus ratione regentis
 10 Spiritus, ut sacras vivificaret aquas.
 Angelicum numerum superiorum castra tenentem
 Constituit mundo, cetera quaeque vides
 Quorum primaten ¹⁰ hominem paradisi habebat,
 Assimilem factum mente videre Deum.
 15 Hanc homo praeclaram speciem complectere no-
 Corruit, et prolem traxit ad ima suam. [lens
 Sed ne tanta Dei penitus transiret imago,
 Hanc speciem hominis coepit habere Deus.
 Hinc natus mundo, passus sub lege malorum,
 C 20 Morte sua mortem perdidit ipse meam.
 Quo sunt, quo vivunt, quo stant, quo cuncta mo-
 Ille Deus moritur, vivat ut ipse homo. [ventur,
 Ordine multiplici signatus Patribus olim
 Maclatur legi, vatibus et canitur.
 25 Hic fuerat aries speculo provisus ad aram,
 Dum typicus Isaach ducitur ad jugulum.
 Festinans populus Aegypto hunc sumpserat
 agnum,
 Sanguine conspergens limina nota domus.
 Hic fons, virga, petra, caelestis fulgor obumbrans,
 30 Serpens, et manna, nubs, via, panis, aqua :
 Talia saepe Dei jussu sub tempore facta
 Aeternum Dominum significare suum.
 Hacque impleta die sacro venerantur ¹⁰ honore,
 Ista dies tanta mystica facta tenet.
 35 Hanc mundus prodit congaudens luce decora :
 Florigeros motus mittit in aethra suos,
 Germina producens, florentes gramine fructus ;
 Nam Christus fructus dulcis ubique suis.
 Surrexit Christus, nostra hinc pia corda resultant,
 40 Alleluia Deo orbis ¹¹ ubique canit.
 Inclyte qui regum, te rex conservet in aevum,
 Prospera ¹² concedat, hinc super astra vebat.

VARIAE LECTIONES.

¹ Sic cod., Mai. corr. sat nota. ² Glossa indumenta. ³ Cod. arachnos glossa aranea. ⁴ Cod. thoros.
⁵ Cod. vigilo. ⁶ Glossa rex. ⁷ Sic cod., Mai. Qui. ⁸ Cod. paganos. ⁹ Cod. primatu. ¹⁰ Sic cod. Mai.
 veneramur. ¹¹ Sic cod., Mai. mundus. ¹² Sic cod., Mai. Prosper.

NOTAE.

¹ Northmannos classe advectos

Qui sub honore sui humili cum corde canoros
 Alternos statuis, psallis et ipse, choros.
 43 Credimus, ista tibi servantur culmine caeli,
 Heres davidicus efficiere pius.
 Προσευχῆς petimus votis et corde precamur,
 Qui dedit hoc velle, det tibi posse Deus.
 Βασιλεῖ Καρῶν ἡμῶν σὺ Χριστὲ βοῦθει,
 50 Ὡς κληροῦσθαι χοροὺς δυνατὸς οὐρανίους ^a.
 VI.
 Christi descensus ad inferos et resurrectio.
 Emicat ex erebo lux mundi magna triumphans,
 Primitias vitae quae ¹ moribunda stupet
 Prosiliant Furiae, concurrunt undique Parcae,
 Mirantur tristem congenuisse Stygem.
 5 Ille dein princeps barathri petit arma sueta ² :
 Quis genus humanum subdidit ipse sibi?
 Sed mox ut vidit ruitantia linina fracta,
 Territus, attonitus fugit ad ima domus.
 Non tamen evasit tenebrosa per antra tyrannus,
 10 Fortior intravit qui sua vasa tulit.
 Attractus, captus, vinculus strictisque catenis
 Detentus, domitus, pulsus ab arce, prius
 Qua mundi princeps elatus sederat olim,
 Bestia saeva vorax indomitaeque diu ³.
 15 Sed victor mundi praestantior omnibus unus
 Totum collisit comminuitque caput.
 Aestus aeterni comburunt turpe cadaver,
 Pyrrhlegethontis ⁴ fervida ⁵ flamma furit.
 Laetantur miseri, quos laesit dira potestas,
 20 Captivi redeunt, vincula laxa vacant.
 Jam regnat Verbum Patris. jam cuncta gubernat
 Virtus, vita, salus; mors fera victa silet.
 Surrexit vivus rumpens retinacula leti ⁶,
 Nulla valet summum vis retinere Deum.
 25 Ipse libens animam posuit, propriamque resum-

A Sat sat perpauca ingratos ponere versus,
 Molestos regi. Quid valet astruere,
 Quod plane perhibet jam nuper dedita ⁷ musa?
 40 Expers mercedis tristis inanis erat.
 Στοιχοὶ Ἰωάννου τῷ βασιλεῖ Καρῶν ^b.
 VII.
 Adhuc de Christi resurrectione.
 Lux superans animas hominum superumque deo-
 Agmina terrenis constabilita tonis, [rum
 In sinibus genitoris erat, longaeque remota
 Sensibili mundo empyrioque polo,
 5 Lustravit miseros tenebrarum sedibus imis
 Vinclos, captivos, Tartareosque reos ⁸.
 Incarnatus erat Christus de virgine nascens,
 Confixus ligno, conditus atque ⁹ τάφῳ ⁹.
 B Corpore sed moriens, vivens animoque Deoque,
 10 Ast Deus et moritur, vivat et ipsa caro.
 Mens erebum, corpus petram, tenet omnia nu-
 In tribus est unus, corpore, mente, Deo. [men,
 Postquam per triduum totum destruxerat ἄδην ¹⁰,
 Totus surrexit, nil remanente minus.
 15 Ascendit totus, totum regit, aspice, mundum,
 Pro quo passus erat conditor atque Deus
 Humanumque genus totum revocavit ab antro,
 Aeternaeque ¹¹ mortis, quo cadit omnis homo.
 Muneris ingratus vitae spretorque salutis,
 20 Quam largitus erat maximus archipater ¹².
 O rex, praeclaro qui lustras lumine mundum,
 Largito Carolo prospera cuncta tuo.
 Indulge famulo fragilis contaminata vitae,
 Ut valeat purus cernere regna tua.
 C 25 Στοιχοὶ τοῦ Ἰωάννου τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ἀνακτὶ Καρῶν ^c.
 VIII.

De Verbo incarnato.
 Si vis οὐρανίας ¹³ sursum volitare per auras,
 Empyriosque ¹⁴ polos mentis sulcare meatu,
 Ommate ¹⁵ glaucivido ¹⁶ lustrabis templa sophiae,
 Quorum summa tegit condensa nube caligo,
 5 Omnes quae superat sensus nocerosque ¹⁷ lo-
 [gosque.
 Inde γνόφος ¹⁸ quondam velabat Sina κερυφῆν ¹⁹,
 Dum Deus antiquum θεισμὸν ²⁰ Moysae doceret,
 Unibrarum medio linquens vestigia ταρσῶν. ²¹,
 Illuc aspicias Seraphim oculosa volare,
 D 10 Et senas πτέρυγας ²² terno de cardine pansas,
 Circa postque Deum polymorphota ²³ plurima
 [ζῶα ²⁴,

VARIAE LECTIONES.

¹ quae om. cod.; sed spatium unius verbi adest. ² Cod. suaeta. ³ Sic cod., Mai vorax atque diu indomita. ⁴ Cod. pyrrhlegentis. ⁵ Sic cod., Mai. enim fervida. ⁶ Cod. leti. ⁷ Cod. aedita. ⁸ Lustravit miseros — reos om. Mai. ⁹ Cod. tapho. ¹⁰ Cod. achan. ¹¹ Sic cod., Mai aeternae (— que om.) ¹² Cod. archiater. ¹³ Glossa caelestes. ¹⁴ Glossa igneos. ¹⁵ Glossa oculo. ¹⁶ Glossa noctivido. ¹⁷ Glossa intellectus. ¹⁸ Cod. gnosfos, glossa caligo. ¹⁹ Glossa verticem. ²⁰ Glossa legem. ²¹ Glossa pedum, ταρσός πλαν: a pedis. ²² Cod. pterugas, glossa alas. ²³ Glossa multiformia, ²⁴ Glossa animalia.

NOTAE.

^a Distichon in cod. tale legitur :
 regis nostrum iu fave
 Βασιλεως Καρῶν ἡμῶν σὺ Χριστὲ βοῦθει
 ut possidere choros possit caelestes
 Ὡς κληροῦσθαι χοροὺς δυνατὸς οὐρανίους
^b Versus in cod. talis est :
 του στοιχοι Ιωαννου τῷ βασιλεῖ Καρῶν.
^c In cod. versus talis est :
 versus dominus suo regi
 θει στοιχοι του Ιωαννου τῷ κυριῳ αυτου τῷ ανακτῳ Καρῶν.

Claro cunctorum speculantia lumine causam, A
 Unum principium, quo rerum volvitur ordo
 In genus, in species rhythmosque chronosque ¹
 [toposque ²,
 15 Quae sunt, quae non sunt, sensu sem mente vi-
 [dentur,
 Quae stant, quae vario volvuntur praedita motu,
 Pneumata ³ ventorum, vis ignea, lucidus aether,
 Chorus et astrigerae perpuri luminis ἀγγελη ⁴
 Palladis : hinc gemmis septem redimita corona,
 20 φοῖβη, καὶ Στῆθεων, καὶ Φῶς, καὶ Ἥλιος, Ἄρης,
 Φοῖβων καὶ Φαινονος ἄκρου περὶ κλίματα πάχνη,
 Ἐξῆς τοῦ κόσμου κέντρον θέτις ἄσχετος ἄλας ⁵,
 Caelestis motus modulaminis ἐννεῖφοβογγος ⁶,
 Summa chelys ⁷ vocum mortales effugit ᾠτας ⁷.
 25 Rerum principium primum cognoscite Christum, B
 Verbum cuncta creans, natum de pectore Patris,
 Ars, lex, consilium, ζωή ⁸, sapientia, virtus,
 Fons, medium, finis, genitum de lumine lumen,
 Est, non est, super est, qui praestitit omnibus
 [esse,
 30 Qui regit atque tenet totum quod condidit ipse,
 Totus per totum, qui nullis partibus haeret,
 Cum sit cunctorum substans essentia simplex.
 Ὡν τέλος, ὧν ἀρχὴ πάντων, ὧν ὄντα τὰ εἶσιν,
 Ὡν ἀγαθός, καὶ καλός, κάλλος, μωρῶν τε χαρακτήρ ⁹.
 35 Qui miseros homines revocans de morte perenni,
 ἄνθρωπος ¹⁰ factus, sumens de virgine carnem,
 Promissus venit, complens oracula vatam.
 Αὐτὸ πρόγονος ¹¹ David proprio de spermate ¹² na-
 [tum C
 Viderat, et mundi devicta morte λυτρωτήν. ¹³
 40 Nec minus in caelis prosunt mysteria Christi
 Quam terris, merito cum sit Deus omnibus idem.
 Illic angelicas patefecit lumine mentes,
 Ac tenebrosa suae virtutis prodidit ipsis.
 Nulla quidem virtus potuit dinoscere pure,
 45 Quem pater occultum gremio velabat opaco :

Sed caro nunc Verbum factum, mirabile dictu !
 Clare se cunctis hominemque Deumque revolvit,
 Νῶς τε λόγος τε ¹⁴ caput, quem nullus viderat ante :
 Σαρκικά ¹⁵ nam φύσις ¹⁶ divinas temperat αἰγὰς. ¹⁷
 50 Hic vitam cunctis nascendo contulit, atque
 Destruxit mortem, quae totum sorbserat orbem.
 O qualis virtus potuit superare superbum,
 Qui genus humanum crudeli lege subegit,
 Restaurare volens primus quod perdidit ille
 55 Formatus limo, male usum munere vitae,
 Virgine sed factus dum sumpserat unde periret,
 Sponte sua propriae bene usus funere carnis ¹
 Quis modus est animo, dum talia cernere temptat
 Quive valent sensus meditari fame vocum ?
 60 παρθένος ¹⁸ angelico commovit viscera saeu,
 Ac comitante fide suscepit pneumate ¹⁷ partum.
 O felix γαστήρ ¹⁹ divinum sustinet ignem,
 Virtutis radius solidatur somate ¹⁹ sacro
 Unam personam duplex substantia prodiit.
 65 Nam Deus aeternus rationem tempore sumens,
 Corpore compacto sese perfecerat ἄνδρα ²⁰
 Jesum Christum regnantem secula semper
 Te lumen mundi colimus : tu Christie redemptor
 Fonte tui lateris credentium vulnere tergis :
 70 Nilque perire volens hominis tua provida virtus,
 Ambitur nostram nullo cum criamine φύσιν. ²¹
 φύσις nostra debinc plene renovatur in illa,
 Antidotumque potens cunctis prodesse paratum
 Potantum varias pellit compagine plagas,
 75 Nolentes merito permittens jure perire.
 Nullum namque Deus volentem vivere cogit,
 Nullum velle boni depellit lumine lucis,
 Omnes invitans, hos deserit, adjuvat illos,
 Omnia componens, laudatur in omnibus ipse.
 80 Christe tuos pavidos digneris visere servos,
 Qui tua festa colunt, venerantes dona salutis.
 Parce tuo famulo, cui regia scepra dedisti,
 Divino radio, perfusum, perforce, purga.

SECTIO II.

VERSUS JOANNIS ΚΚΘΘΘΙ

E cod. pervetusto Vat. sec. xi ed. Angelo Mai Classic. Apct. tom. V, p. 441 sqq. Jam prodeunt ad fidem codicis libl. Christianae 1709, fol. 16, 2 sqq., ejusdem, opinor, quo Mai utebatur, recogniti.

I.

Christi triumphus de morte ac diabolo.

Postquam nostra ²² salus mundum renovaverat
 [omnem;

Quosque Pater voluit cunctos perfecerat actus,
 Fessa labore gravi requievit in arbore pendens.
 Ter geminae lucis spatio destruxerat ἄδαν,
 5 Dormitans geliduli duro sub culmine saxi,

VARIAE LECTIONES.

¹ Glossa tempora. ² Glossa locqs. ³ Glossa spiritus. ⁴ Cod. aegle, glossa claritas. ⁵ Cod. enneaptongos, glossa novenus sonus. ⁶ Glossa cithara. ⁷ Glossa aures. ⁸ Glossa vita. ⁹ Cod. antropos, glossa homo. ¹⁰ Glossa avus. ¹¹ Glossa semine. ¹² Glossa redemptorem. ¹³ Glossa animusque ratioque. ¹⁴ Glossa carnales. ¹⁵ Glossa natura. ¹⁶ Glossa claritudines. ¹⁷ Glossa virgo. ¹⁸ Glossa spiritus. ¹⁹ Glossa venter. ²⁰ Glossa corpore. ²¹ Cod. andra, glossa virum. ²² Glossa naturam. ²³ Corr., cod. nostro.

NOTAE.

^a In codice ita leguntur versus cum glossis :
 luna et mercurius et lucifer sol mars
 φοῖβη καὶ ἰστίδων καὶ φος Ἥλιος Ἄρης
 jovis et saturni summi circum plagas pruina
 φητεον φαινονος ακρου περὶ κλίματα πάχνη
 deinde mundi medium oceanus immensurabilis solum
 ἰστίς του κόσμου κέντρον θέτις ἄσχετος ἄλας

^b In codice sic habentur cum glossis :
 ens finis principium omnium qui est quae sunt quae subsistunt
 Ὡν τέλος ὧν ἀρχὴ πάντων ὧν ὄντα τὰ εἶσιν
 ens optimus et bonus pulchritudo formarumque exemplar
 Ὡν ἀγαθός καὶ καλός κάλλος μωρῶν τε χαρακτήρ
^c Ita in codice, non πλεόθου.

Implens vativomi prognostica symbola celi
 Umbrae tunc pavidae sparsim Phlegethontis ab
 Exiliunt subito, mirantes surgere lucem [imo
 Tetras atque truces abigentem carcere larvas ¹.
 10 O mors, mors vitae! si mors, non vita vocanda;
 Quod praestat vitam, non ausim dicere mortem.
 Num tenebras recipit clare substantia lucis?
 Ferrida vis ignis nescit ² sibi serpere frigus?
 Nemo tamen vitam mortem gustasse negarit:
 15 Mors carnis vitae, vitae mors jure vocatur;
 Nam compassa fuit carni quae sola pependit.
 Altius ingreditur purae rationis acumen,
 Et carnem vitae vitam sic colligit esse.
 Si vita est Verbum, Verbum quoque si caro factum,
 20 Profecto sequitur, vita concedere carnem.
 Si caro sit Verbum, converso tramite facta,
 Carnem continuo vitam dare cogere factam.
 ζάρξ ³ igitur Christi substat verissima vita,
 Vivens ac moriens mortem consumpserat omnem.
 25 Desursum venit, terrenam sumere vestem;
 Indutus vestem sursum eum veste volavit,
 Inque Deum vertit vestem de virgine sumptam,
 Unum conficiens animam carnemque Deumque.
 Mors mortis Dominus surrexit vivus in altum
 30 Ac nostram secum nativam vexit eodem.
 In tota factus, totam conformat in unum.
 Mundum calcavit fragilem, mundi que potentem,
 Expulsumque foras superavit Marte secundo.
 Captivam revocans praedam raptoris ab ore
 35 Abstulit, ille gemit confossus membra superbus
 Vulneribus duris, ac secum talia tractans:
 Me victum video, fugitivum sedibus atris
 Quae nova lux oritur, quam numquam ferre va-
 [lebo?
 Nunc mea ⁴ regna runnt passim, loca multa tene-
 [bris;
 40 Sentio me captum, pavidum, vinculisque ligatum.
 Eheu! quis mihi congregitur? Quis fortis in armis
 Audax committit mundi cum principe bellum?
 Illene confixus ligno septusque sepulchro,
 Quem rex Herodes sprexit summusque sacerdos
 45 Ruptus non timuit vestem damnare Caiphas
 Addictus morti, Romano principe caesus?
 Hoc egomet feci, fateor, totumque penegi.
 Me stultum latuit virtus humilisque potestas:
 Hunc si cognossem, σταυρῶν ⁵ non penderet um-
 50 Corporis humani servilis forma fessolli. [quam,
 Luterea laetas animas volitare per auras,
 Tartareosque sinus vacuos lazasque catenas.
 Suspicit, et nutrit tristi sub pectore vulnus.
 Quod, mage, me miserum torquet, jam conspi-
 [cor, inquit,

A 55 Clausa diu terris paradisi limina pandi,
 Et mortale ⁶ genus, quod fluxerat inde per unum,
 Unius ob mortem-rursus super astra redire.
 Illic felices sedes, quas sponte reliqui,
 Terrigenum proles habitabit jure perhenni,
 60 Me, me torquebit semper mea prava voluntas,
 Languidus invidia morior, meritoque peruror.
 Unum confugium superest, solamen et unum:
 Est antiqua domus mortis noctisque profundae,
 Judaicum pectus, vitiorum plena vorago,
 65 Fraudis et invidiae semper possessio larga,
 Luminis exosi radios irata repellens.
 Illic sola potens hypocrisis perfida regnat,
 Illa putet nimium, nimiaque putredine corda
 Carnalis populi corruptit nescia veri
 B 70 Illic confugiam gentilia pectora linquens,
 Odiis Christi dominabor gentis avarae,
 Omne meum virus fundam blasphema per ora,
 Ligno suspensum Dominum regnare negando.
 Talia contractans crudelis bestia fallax
 75 Retro lapsa ruit gefidas fugitiva sub ⁷ umbras.
 Imperium Patris quaesitum sanguine nati
 Telluris superat fines ⁸ ereburnaque polumque.
 Orthodoxa fides diversa voce per orbem
 Abba Pater clamat, haudaus mysteria summa
 80 Unius ac trinae bonitatis fertile germen,
 Ingenitum genitumque Deum memurque ⁹ per-
 [lienne
 Fontis inexhausti, quo manant flumina vitae.

II.

Item stichas ¹⁰ ejusdem.

Græcicus, Judæus jam nunc, Agareus, et Au-
 Paganusque ferus surgens aquilonis ab axe [son¹⁰,
 Subdita colla dabunt, Christus regnabit ubique,
 Ipsi succumbunt omnes regique Deoque.
 5 Summe Pater nati, largitor muneris ¹¹ almi,
 Festa tui semper celebrantem protege plebem,
 Cui tua disponens sapientia regna per orbem
 Praefecit Carolum regemque piunque ministrum,
 Cui lux interior donavit mentis acumen,
 10 Quo divina simul tractans humana gubernet,
 Vere subsistens rex atque theologus idem.
 Praesul ab Athenis Dionysi, symmache Pauli ¹²,
 Inclyte martyrio, cui servit Gallia tota,
 Prospice caelestis vitae de sedibus altis
 15 Vota tui τέκνου ¹³ Caroli tua λείψανα ¹⁴ sancta
 Ornantis, gratamque tuam magnalibus aedem
 Instar flammaram gemmis flagrantibus auro.
 Undique turicremis redolent altaria fumis
 Harmonici cantus θιασωτῶν ¹⁵ sidera. ¹⁶ pulsant,
 20 Officio vatium sanctissima coena ¹⁷ paratur.

VARIAE LECTIONES.

¹ Cod., larbas. ² Conj., cod. cescit. ³ Cod. Sarx. ⁴ Sic cod., Mai. mihi. ⁵ Cod. stauro. ⁶ Corr. Mai., cod. Mortalemque genus. ⁷ Sic cod., Mai. per umbras. ⁸ Conj. Mai.; pro Telluris superat finis cod. Telluris superis fines. ⁹ Sic Mai., cod. munusque. ¹⁰ Sic cod., f. σιζοι. ¹¹ Cod. aust. ¹² Sic cod., Mai. luminis. ¹³ Sic Mai., cod., symmache et Pauli. ¹⁴ Cod. tekni, glossa filii. ¹⁵ Glossa reliquias. ¹⁶ Cod. thiasotum, glossa dilaudantium. ¹⁷ Conj., cod. sidere. ¹⁸ Cod. caena.

SECTIO III.

JOANNIS SCOTI VERSUS DE AMBIGUIS S. MAXIMI.

Æ cod. ms. bibliothecæ Armamentarii Parisiensis ed. M. Felix Ravaisson in libro qui inscribitur: *Rapports au ministre de l'instruction publique sur les bibliothèques des départements de l'Ouest, Paris 1841, p. 336 sqq.*

I.

*Carolo Calvo dedicat Ambiguorum S. Maximi
versionem.*

- Kyrie, caeligenae cui pollet gratia formae,
Astrea Caesareo cui cingunt stemmata vultus,
Regum progenies, quos auxit Francia felix,
Orbis terrarum quos alta voce salutat,
5 Laudibus amplificat, veneratur, ditat, honorat,
Undique concurrans pontum secat, eminet arva,
Salve, Christicolum vertex, gratissime regum,
Rex pie, devoti ne spernas donula servi.
Exiguum munus largo, sed fonte receptum
10 Christiferum Patrum, mysteria plurima tractans.
Hoc opus in Graeco construxit Maximus abbas.
Egregius pastor, scripturis inclytus auctor,
Magni Gregorii perplanans dicta remota,
Sensibus humanis theoremata mente revolvens.
15 Nec non in multis Dionysius additur ipse
Ariopagites, ornat quem laudibus amplis,
Explanat, testemque vocat Patremque beatum,
Tangens symbolicas praeclaro lumine byblos,
Quem nos edidimus, Vobis poscentibus, olim.
20 Hac quoque de causa praefatus Maximus abbas
Editus est nuper, nostro sudante labore,
Effectuque pio Vestrum pia jussa sequentes,
Cursim transtulimus, quae multo tempore¹ quae-
runt,
Et doctos sensus, et purae mentis acumen.

II.

De eadem versione.

- Quisquis rhetorico verborum syrmate gaudet,
Quaerat grandiloquos, Tullia castra petens.
At mihi sat fuerit, si planos carpere sensus

- A Possem tardiloquus, pragmata sola sequens.
5 Interior virtus sermonum rite tenerda :
Verborum bombi fallere saepe solent.
Si quis in ambobus divino munere pollet,
Hic primum debet jure tenere modum.
Sed si perspicuus sensus vix voce loquaris,
10 Sis quoque contentus; nam meliora tenes.
Si meliora tenes, quaenam tibi cura, tenere
Quae sunt inferius? Semper in alta pete.

III.

Lectori Ambiguorum S. Maximi.

- Quisquis amat formam pulchrae laudare sophiae,
Te legat assidue, Maxime Grajugena.
Ac primo motus rerum rationibus altis,
Mundum sensibilem deserat atque neget :
B 5 Nec non et sensus ipsos, qui saepe retardant,
Gnostica dum scandit βίματα² mentis iter.
Delicii fragilis vitae, mundoque fugaci,
Et carnis cura qui vacat, ista iugat :
Mundanisque datus studiis, tardusque pigerque
10 Iluc non accedat; nullus adest aditus.
Sensibus inflatus propriis, tumidusque, superbus
Stet procul, ipse negans licet reperire locum.
Artibus imbutus, quas novit mentis acumen,
Fidus procedat, nam sua stat patria.
15 Practica hic ducet morum praeclara magistra,
Custos virtutum, pervigil idonea.
Hic φυσικά³ causas rerum vestigat opacas,
Inventasque simul segregat, unificat.
Illic θεία⁴ fert palmam cunctis perpulchra logyā
C 20 Omnia (?) quod, quod non, omnia denegat omne
[simul⁵].

SECTIO IV.

JOANNIS SCOTI VERSUUM FRAGMENTA.

I.

Versus Joannis Scoti⁶ ad Carolum regem.

Cod. Cantabr. Collegii Corporis Christi n° 223, sec. IX.

.....

- Da nostro regi Carolo, cui scepra dedisti,
Ut semper famulus tibi vivat mente benigna.
80 Prospera labentis vitae revolumina praesta,
Atque simul tecum caelestis gaudia regni.
Magna Dei genitrix, ter felix, sancta Maria,

- D Te laudant caeli, te votis inclytat⁷ orbis.
Proxima sis⁸ Carolo tutrix, munimen et altum,
85 Qui tibi mirifice praeclaram fabricat aedem,
Aedes marmoreas. Varie constructa columnis
Alta domus pulchre conterno⁹ normate facta.
Aspice polygenos flexus, arcusque volutos
Compages laterum similes, capitellâ, basesque,
90 Turres, turriculos, laquearia daedale texta,
Obliquas tyrridas¹⁰ caleni luminis haustus,
Intus picturas, lapidum pavimenta, gradusque,

VARIAE LECTIONES.

¹ Sic, pro multa tempora. ² Cod. bemata. ³ Cod. physice. ⁴ Sic; conj. Ravaisson *Omne quod est, quod non, detegit omne simul.* ⁵ Cod. Scotti. ⁶ Cod. inclitat. ⁷ Conj., cod. sit. ⁸ Cqj., cod. contero. ⁹ Conj. cod. tyrridos.

Circumquaque *στοάς, armaria, παστοφορτία*¹, A 100 Plena manus scriptis², enchiridia³ aurea *βάκτρα*.
 Sursum deorsum populos, altaria circum,
 95 Lampadibus plenas pharos, altasque coronas :
 Omnia collucent, gemmis auroque coruscant.
 Pallia cortinae circumdant undique templum :
 Ipse throno celso fultus rex prospicit omnes,
 Vertice sublimi gestans diadema paternum,

II.

Laus Sophiae.

E cod. ms. bibl. Reg. Paris. ed. Cousin, *Fragments philosophiques*, t. III, Appendix p. 326. [cf. *carm.* VIII, col. 1230].
 Si vis uranias sursum volitare per auras,
 Ommate glaucivido lustrabis templa Sophyae.

VARIAE LECTIONES.

¹ Conj., cod. *pasta feria*. ² Cod. manuscriptis. ³ Conj., cod. *enchiridion*

SECTIO V.

JOANNIS SCOTI GRAECI VERSUS.

I.

Versus ad Carolum, Hincmarum, aios.

E cod. S. Germani Pratenſis ed. Labbe in praefatione ad *Glossaria*². Textum corruptissimum saepissime sanavi. Labbei lectio litera L insignita est.

1.

Recte credens Rex pius gloriosus
 Ὁρθόδοξος ἀναξ εὐσεβῆς ἐγκλυτος¹ [ἄρχος]²
 temperans Christum ferens Dominus ipse Karolus
 Σώφρων Χριστοφόρος κύριος ὁ ἄ κάρολος.

2.

Regis, Karoli nostri tu Christe fave
 Βασιλέως ἄ καρόλου ἡμῶν σὺ Χριστέ βοῦθαι,
 ut possideres choros possit caelestes
 ὡς κληροῦσθαι ἄ χορούς ἄ δυνατός ἄ οὐρανίους.

3.

Στίχοι ἄ Ἰωάννου τῷ βασιλεῖ καρόλω.

4.

Versus Domino suo Regi
 Στίχοι ἄ Ἰωάννου τῷ κυρίῳ¹⁰ αὐτοῦ ἄ ανακτῆ¹¹.

5.

Luna et Mercurius et Lucifer sol Mars
 Φοῖβη¹³ καὶ Στῆλβων¹⁴ καὶ Φῶς καὶ ἄ Ἡλιος, ἄ Ἄρης,

VARIAE LECTIONES.

¹ L εὐσεβῆς. ἄρχος desideratur, addidi ex conj. ροις. ² L δυνατός. ³ L του στιχοι. ⁴ L οι στιχοι του. ⁵ L φοῖβη ⁶ L ἰστίλβων. ⁷ καὶ om. L. ⁸ φοιτον. ⁹ L κρι ¹⁰ L κυρριε. ¹¹ L σθαστεις. ¹² L ων; f. Regi Karolow τῷ Ἰωαννῷ τῷ κυρριῷ Καρόλω.

B Jovis et Saturni summi circum plagas pruina
 φαίδων¹⁶ καὶ φαίνονος¹⁷ ἄκρου περὶ κλίματα πάχνη,
 deinde mundi medium oceanus immensurabilis salum
 Ἐξῆς τοῦ κόσμου κέντρον θῆτις ἄσχιτος ἄλας.

6.

Domine
 κύριε ἄ κάρολε
 vitam aeternam det tibi semper
 Ζωὴν αἰώνιον¹⁹ δώσει²⁰ σοι πάντοτε Χριστός²¹.

7.

Domine vivas multos annos hic Cæsar
 κύριε²² ζῆς πολλοὺς ἐνιαυτούς ὧδε σθαστός²³.

8.

ens finis principium omnium qui est qui sunt qui
 ὄν τέλος, ὄν ἀρχή πάντων, ὄν²⁴ ὄντα τὰ

subsistunt
[εἰσιν],

C ens optimus et bonus pulchritudo formarumque exemplar
 ὄν ἀγαθός καὶ καλός, κάλλος μορφῶν²⁵ τῷ χαρακτῆρ.

9.

Στίχοι Ἰωάννου { glorioso Regi καρόλω²⁶,
 τῷ κυρίῳ καρόλω.

NOTAE.

¹ Labbeus codicem sic descripsit : « Codex (bibliothecae Monasterii S. Germani Pratenſis) in membranis sat eleganter scriptus, Caroli Calvi aevum praefert; quod vel inde colligere est, quod post glossarium et Prisciani voces graecas latine explicatas legantur aliquot exercitationes grammaticales graeco-latinae, male digestae, et a viro, qui linguae graecae elementa vix attigerat, compositae, et a nescio quo Martino διδασκάλῳ descriptae (nam et is nomen suum prodit), ubi et aliquot versus graeci sat incompti tum a Joanne Scoto Erigena, tum ab ipso Martino in Caroli Calvi, Ermintrudis uxoris, et Hincmari laudem describuntur, sed alia, ut videre est, manu, quam qua glossae exaratae sunt, adeo ut par sit existimare, glossas aliquanto antea tempore descriptas ». Kursus idem postea haec addit : « Enimvero, ne quis quisquiliis istas, et incompta carmina graeca, quae exstare in codice Sangermanensi monuimus, desideret, ea cum naevis suis hic describi curavimus, tum, quod ad nostratam historiam quodammodo pertineant, tum etiam, ut vel inde colligatur, Joannem Scotum, ac ceteros ejusae aevi in graecis literis magistellos hac in lingua non adeo versatos, ut in Franciam Carolinis temporibus migrasse Athenas existimandum sit, licet id alicubi

praedicent Alcuinus et Hericus monachus. Neque forte alius fuerit Joannes ille, qui *Macrobbii librum de Differentiis et societatibus graeci latinique verbi excerpſit, ad discendas graecorum verborum regulas*. Nec non Angelo Mai *Classic. Auct. t. V, p. 451 de iisdem versibus haec facit verba* : « Joannis Scoti versus aliquot graeci ad Carolum Calvum scripti sunt in coaevio glossariorum Graecorum codice S. Germani Parisiensis... Quominus autem hic recitem, non tam ipsorum levi pretio deterreor, quam scripturae corruptione, quae sanari vix potest. Neque tamen quicquam Scoti nostri perit, quoniam ii versus quadratis literis in praefatione ad praedicta glossaria, etiam nuperae editionis Londinensis, excusi exstant ». Et paulo post : « Porro ad glossarium San-germanense quod attinet, num suspicari licet, opus Scoti nostri fuisse, quandoquidem ejus versus inscriptos habet? Certe is ob tenuem linguae graecae peritiam lucubratiunculis hisce egebat. Quippe et codex Cantabrigiensis apud Usserium p. 45 testatur, Scotum nostrum deforationem ex libro Macrobbii de graeci latinique verbi societate fecisse, ob discendas graecorum verborum regulas ».

10. *vivas nunc vivas Rex*
Zῆς ἡν, ζῆς βασιλεύς (σύ) πλείστους εἰς
πλεves in annos
[ἐνιαυτούς]
futuros Christo congregari in multa secula
Μελλόμενος Χριστῷ συνζῆν εἰς πολλάς αἰώνας.

11. *salva cui regnum dedisti*
Χριστέ σώσον Κάρολον, τῷ τὴν βασιλείαν ἔδωκας.

12. *Malus bonus magnusque parvusque*
Nam κακός atque ἀγαθός prorsus μέγας τε μικρός τε.

13. *p aelucens splendens praefamine summa*
Ααμπρότατος δόξος στίλβων κηρύγματος ἄκρου,
verbi tela Dei viventis in ore tenendo
Ῥήματος ὄπλα Θεοῦ ζῶντος τοῦ στόματος ἔχων,
tria genera musicae artis confinis conclusio
κρούσματα ἰσχυρῶς συμπίερασμα. [requirens.]

14. *vide profunda morte sepulti resurrectionem*
Ἰδε βάθου θανάτου τὴν τοῦ ταφέντος ἔγερσιν,
et viventi Christo praeclara alleluia clama
καὶ ζῶντι Χριστῷ πνύξ μελωδία βῶα.

15. *Pax fido populo Regi sit gloria summo*
Εἰρήνη πιστῷ δήμῳ, βασιλεῖ ἢ κλέος ἄκρῳ,
quem Deus electum prae regibus habet nunc
ὃν Θεὸς ἐκλεκτὸν παρὰ τοῖς βασιλευσιν ἔχει νῦν.
armaque cum scuto prendens hunc Christe,
ὄπλον ἀσπίδος τε λαβὼν αὐτοῦ εἰς, Χριστέ,
juvato [βοηθός, C]

huic quoque subire dominator barbaricas gentes
Δεσποτά τὰ αὐτῷ ὑπέταξον βάρβαρα φύλα.

16. *Praelucens praeco splendens praefamine summo*
Ααμπρότατος κήρυξ στίλβων κηρύγματος ἄκρου
Hincmarus viva sapiens et commemorandus
Ἰγκμαρος ζήτω φρόνιμος καὶ ἀξιάγατος,
verbi tela Dei viventis in ore tenendo
Ῥήματος ὄπλα Θεοῦ ζῶντος τοῦ στόματος ἔχων.

17. *Romani populi Joannes gloria constat*
Ῥωμαῖον δήμου Ἰωάννης ἢ κλέος ἐστίν,
Graecorum Graecus fulget nunc Liuddo colendus
Ἑλλήνων Ἑλλήν λάμπει νῦν Λιύδο σεβαστός.

VARIAE LECTIONES.
 1 L ζες. 2 L βασιλῆς. 3 su om. L, add. ex conij. 4 L πλείστους. 5 L ο μελλόμενος c. gl. ar. futurus.
 6 L σοσον. 7 L το. 8 L ἔδωκας. 9 ζῶντος. 10 L κρούσματα. 11 L συμπίερασμα. 12 L ταναθου. 13 L ταφέντος.
 14 L σωντι. 15 L κρω i. e. κυρίως; sequimur glossam Christo, quae vox literis vix differt. 16 L εις. 17 L βασιλεὺς εν.
 18 Conij., pro ἀσπίδος τε L και επι. 19 L αυτω. 20 L ει ης. 21 L βαραρα. 22 L Ιωνγκμαρος. 23 L ζυτος. 24 L βοητησον. 25 L μισουνητας. 26 L κηρυτω. 27 τῷ κυριω deest; add. ex conij. 28 L σντος δοξος. 29 L ρουγγων. 30 Conij., L ων δε φορον στεφανον ΧΡΙ σιοντα δεσματα πατρον. 31 L εν χειροσ. 32 L σκιπητρον. 33 L σοσον. 34 L κηρυτων. 35 L μεγαλων. 36 L εμον. 37 L πολλων. 38 L σορρων. 39 Conij., L ειρηνησ. 40 L σοφοροσ φανων ωσαν κλυτοσ αρχοσ. 41 L ωδιων. 42 L στιλβων. 43 Conij., L ηλιωσ οσ λαμπροσ φοσ φοσφοροσ ησ ἴσα ληκεσ. 44 Conij., L δωσ ειω κηρωλω ζοιν εις τοισ παντεσ αιωνασ. Forte pro δωσ ἐμῶ inavis corrigere δώσσει τῶ.
 45 Conij., L ευχετε ταυτα οινου ευχε συ φραγγια πασσα. 46 Cod. oyranonen. 47 Cod. iot. 48 Cod. alfeiletoy. 49 Cod. stauron. 50 Cod. alale sentē; τε superfluum est. 51 Cod. ratinta; παθῆτα pro παθῆτα.

NOTAE.

Liuddonis mentio occurrit apud Flodhardum. Hist. Remens. lib. III, c. 12, 13.

18. *Φύλαξον ὁ θεὸς τὴν βασιλείαν Ἰρμυδροῦδ καὶ δὲσ αὐτῇ σωτηρίαν καὶ δόξαν καὶ ζωὴν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.*

19. *Ὡ κέρα βοήθησον τῷ καρῶσ σου καὶ θεῷ τοῖσ ἐχθροῦσ αὐτοῦ καὶ τοῖσ μισῦνητασ αὐτῶν ὑποκόδων τῶν ποδῶν αὐτοῦ.*

20. *Τῷ κυρίῳ Καρόλω Ἰωάννης χαιρετν.*
[Τῷ κυρίῳ] βασιλεῖ Καρόλω ζωὴ τε φάοσ τε.
Ὁρθόδοξοσ ἀναξ φράγγων τῷ δόξα τιμῷ τε,
θεσπίσιοσ καὶ ἀγαθὸσ πιστοσ καὶ ἄκροσ τε μίναρχοσ,
Ἐλπὶ, τῆσ πατριδοσ, τῆσ ἀξιοσ ἀθανασίασ,
 B Ὡν δὲ φέρων στίφανον χρύσειον, διαδήματα πατρῶν.
 Ἐν χειρσν σκῆπτρον. Ῥάβδοσ γὰρ τῆσ βασιλείασ.
 Χριστέ, σώσον δούλον σου, τὸν μου κύριον εἶπαι,
 τὸν κάρολον, μέγαλῳ ἡμῶν πολλῶν τε κορυφῶν,
 Ὁσ σοφοσ, ὃσ δυνατοσ πάνου σώφρων τε κράτοσ τε,
 εὐπρεπιῆσ εὐμορφοσ φαίνων ἄκεί κλυτοσ ἄρχοσ,
 Ὅσιον οὐράνιον στίλβων διὰ διαδήματοσ ἄστρον,
 Ἥλιοσ ὡσ λαμπροσ, φῶσ φωσφόρον ὅστ' ἀνέπαι.
 Δὸσ ἐμῷ καρῶλω ζωὴν εὐσ τοὺσ πάντοσ αἰῶνασ.
 εὐχετε ταυτ' ἄλλοι νῦν, εὐχε σὺ φράγγια πασσα.

II.

Ad Carolum Calvum de Dionysio Areopagita.

Cod. Fulgentii 10078-10084 bibliothecae Burgundicae Bruxellensis membran. sec. XII. fol.

hodie imperator sapiens et pfectose Carle
 Σήμερον, Αὐτοκράτωρ φρόνιμοσ καὶ τίμιε κάρλε,
 martyr excelsus fulget dionysius ecce
 μάρτυροσ ὑψηλόσ; λάμπει Διονύσιοσ Ἰδοῦ,
 quem Deus celitus in terris et ta magnificavit
 Ὁν Θεὸσ οὐρανόθεν ἐπι γῆσ καὶ σὺ, μεγαλῶνησ,
 videns hic idnebras dum dominus absculit
 ἰδὼν τοῦσ σκοτίουσ, ὡσ κύριοσ ἀνέλετο
 cruce arti mundi arti peccata dixit que
 Σταυρῷ τοῦ κόσμου τὰσ ἀμαρτηάσ, ἀλάλησῶν τε
 non natura solci ministrare et facere
 Οὐκ φύσισ ζητεῖ λειτουργεῖν καὶ ποιῆσσει.
 est nunc defectum et ideo factorem
 Ἔστιν νῦν ἄλλειψιν καὶ μαθῶν ποιητῶν
 arti mundi cognosco et nunc scio passam
 τοῦ κόσμου γνωρίζω καὶ νῦν εἶπα παθῆτα.